

15^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΛΕΣΧΗ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Υπεύθυνες καθηγήτριες:
Κανταρτζή Ελένη (ΠΕ02)
Ζέρβα Ζωή (ΠΕ02)
Παυλάκη Αργυρώ (ΠΕ02)

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΗΣ

- ▶ Διεύρυνση της αναγνωστικής εμπειρίας των μαθητών και γνωριμία τους με το έργο σπουδαίων καλλιτεχνών, καλλιέργεια του γλωσσικού τους εγγραμματισμού.
- ▶ Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναζήτησαν τα κειμενικά νοήματα, γνώρισαν τους ήρωες, ανέδειξαν την πρόθεση του συγγραφέα, τις γενικές και ειδικές πληροφορίες που παρέχονταν στο κείμενο και εντόπισαν και αναγνώρισαν τα βασικά μορφικά στοιχεία των κειμένων (αφηγηματικές τεχνικές, αφηγηματικούς τρόπους, γλωσσικές επιλογές δημιουργού, δομή, πλοκή, χαρακτήρες κ.λπ)
- ▶ Οι μαθητές κατέθεσαν την εσωτερική τους συνάντηση με τα κείμενα, ανέπτυξαν την προσωπική τους τοποθέτηση απέναντι στα κείμενα, ερμήνευσαν και μετασχημάτισαν κείμενα, παράγαγαν προφορικό και γραπτό λόγο
- ▶ Οι μαθητές διέχυσαν τις αναγνωστικές τους εμπειρίες στην ομάδα, μοιράστηκαν πληροφορίες, σκέψεις, προβληματισμούς τους σχετικά με θέματα όπως «πόλεμος», «μικρασιατική καταστροφή», «προσφυγιά στο τότε και στο σήμερα».

Οι βιβλιοπαρουσιάσεις
των μαθητών και
μαθητριών μας...

Οι αναπαραστάσεις του Μικρασιατικού πολέμου στη λογοτεχνία

Θανάσης Πέτρου, 1923 εχθρική πατρίδα

«Μετά τη μικρασιατική καταστροφή χιλιάδες πρόσφυγες καταφτάνουν στο λιμάνι του Πειραιά. Η στρατιοκρατούμενη διοίκηση αναλαμβάνει να φροντίσει για τη σίτιση και τη στέγαση των προσφύγων, οι οποίοι πέρα απ' την ωδίνη τους για ότι έχει συμβεί έχουν να αντιμετωπίσουν σε πολλές περιπτώσεις την εχθρική στάση, αλλά και την εκμετάλλευσή τους απ' τους γηγενείς Έλληνες.

Βιβλιοκριτική: το συγκλονιστικό graphic novel καταφέρνει μ' έναν τρόπο πρωτότυπο να μεταφέρει αποτελεσματικά τις δυσκολίες των προσφύγων και να φωτίσει μια άλλη πλευρά της τραγωδίας, αυτή της αντιμετώπισης των προσφύγων στην Ελλάδα. Παρουσιάζει με ρεαλιστικό τρόπο τις συνθήκες στους καταυλισμούς των προσφύγων και τη δημιουργία μιας ολόκληρης περιοχής, της Κρεμμυδαρούς, μέσα από περιστατικά που είναι σκληρά και απάνθρωπα. Σίγουρα το προτείνω στους συμμαθητές μου».

Λάμπρος Μ.

Θανάσης Πέτρου, 1922 το τέλος ενός ονείρου

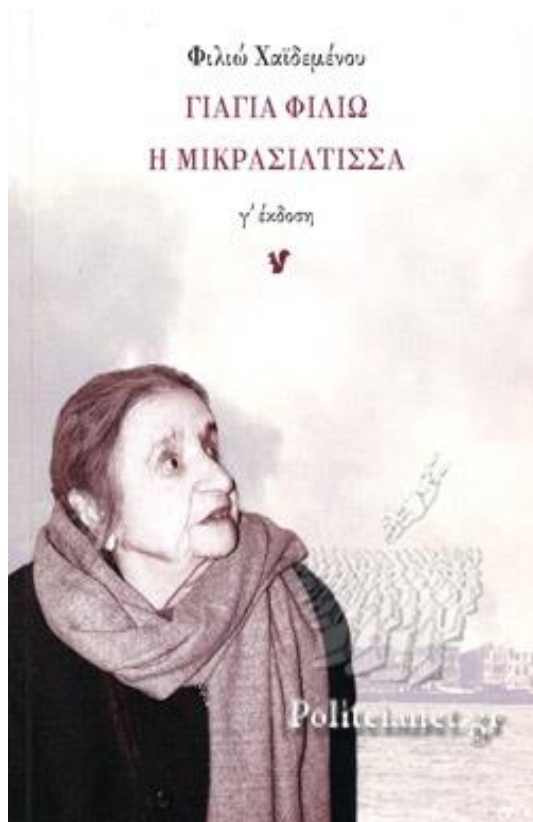
Βιβλιοπαρουσίαση -- βιβλιοκριτική:

«Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα αξιόλογο *graphic novel*, που προσεγγίζει με τη δέουσα προσοχή μια από τις πιο μελανές σελίδες της ελληνικής ιστορίας.

Ο Πέτρου επιλέγει δύο στρατιώτες για να παρουσιάσει την ιστορία του, τον Γιώργο Αμπατζή και τον φιλόλογο Κωνσταντίνο Νικολάου, ο οποίος αρέσκεται να αφηγείται ιστορίες από το αρχαιοελληνικό παρελθόν της Μικράς Ασίας. Μέσα απ' τους ήρωες παρουσιάζεται η υποχώρηση του ελληνικού στρατού, αποκαλύπτεται η απουσία σχεδίου κατά την προέλαση του ελληνικού στρατού, αλλά και η απουσία σχεδίου κατά την υποχώρησή του. Επίσης αποκαλύπτονται οι βιαιοπραγίες κατά τη διάρκεια της προέλασης και υποχώρησης του ελληνικού στρατού σε βάρος του αντίπαλου πληθυσμού.

- ▶ Τόσο μέσα απ' τα σκίτσα όσο και μέσα απ' τα κείμενα ο συγγραφέας με τρόπο γλαφυρό να παρουσιάζει τις ωμότητες των στρατιωτών, αλλά και το πόσο ο πόλεμος επηρεάζει και αλλοιώνει την ψυχοσύνθεση των στρατιωτών. Συνιστούμε ανεπιφύλακτα την ανάγνωση του βιβλίου»

Φιλιώ Χαϊδεμένου, Γιαγιά Φιλιώ η Μικρασιάτισσα

Βιβλιοπαρουσίαση - κριτική:

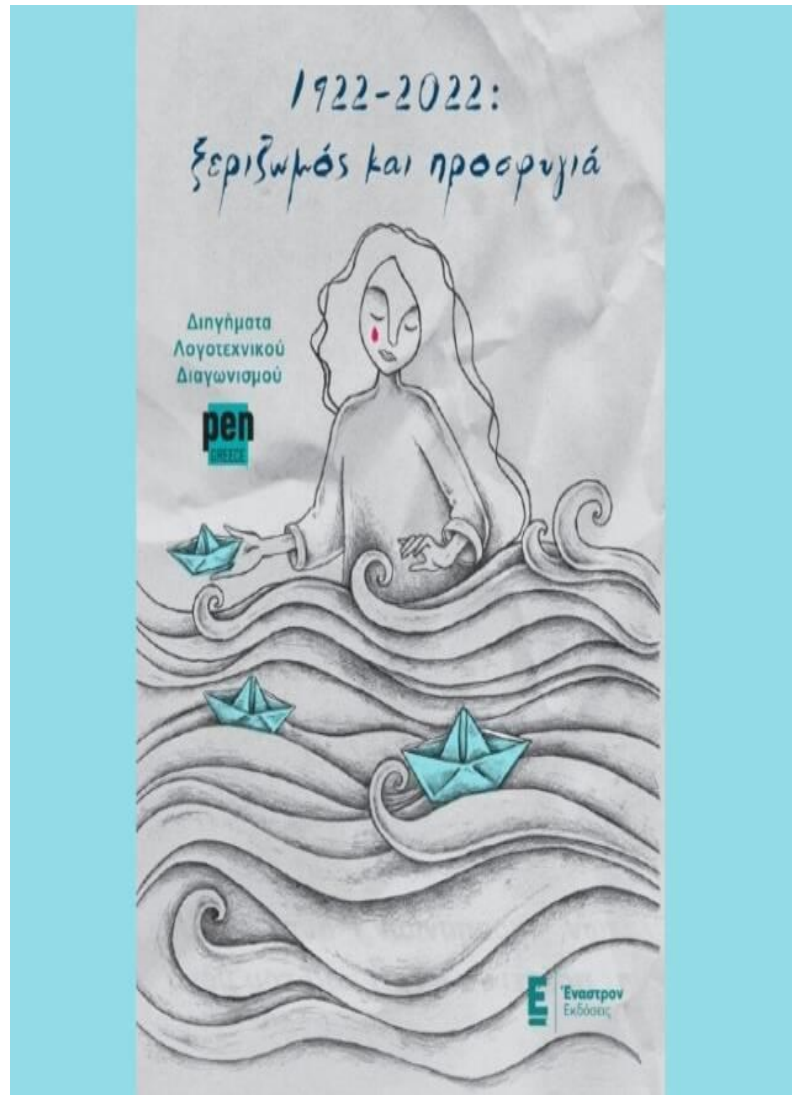
Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια αυτοβιογραφία της Μικρασιάτισσας Φιλιώς Χαϊδεμένου. Η Φιλιώ Χαϊδεμένου περιγράφει τον τρόπο ζωής, τα ήθη, τα έθιμα των Ελλήνων στη Μικρασία, την όμορφη ειρηνική ζωή έτσι όπως η ίδια τη βίωσε, αλλά και την τραγωδία της μικρασιατικής καταστροφής και του ξεριζωμού που έζησε

«Την ώρα που ανέβαινα τη σκάλα για να επιβιθαστώ στο πλοίο, ρίχνω μια ματιά πίσω μου, στα Βούρλα, την πατρίδα μου. Την εικόνα αυτή, την τελευταία εικόνα της αγαπημένης μου πατρίδας, την κουβαλάω μέσα μου μέχρι σήμερα και θα την κουβαλάω μέχρι να πεθάνω. Καπνοί, φωνές, ρημαγμένο τοπίο, σκηνές Κόλασης καίνε τα μάτια μου, και τ' αφτιά μου ακόμα βουίζουν απ' τις σπαρακτικές κραυγές που γεμίζουν το δειλινό..... Τόση αγάπη, τόσα γέλια, τόση ευτυχία που έζησα μέχρι τότε στα αγαπημένα μου Βούρλα, χάθηκαν για πάντα. Δεν θα ξαναδώ τον τόπο μου, αλλά δεν θα τον ξεχάσω ποτέ!»

Τα λόγια αυτά της γιαγιάς Φιλιώς Χαϊδεμένου μεταφέρουν με γλαφυρό τρόπο το μέγεθος της τραγωδίας και ως αναγνώστες βιώνουμε και εμείς μέσα απ' τα μάτια της την μικρασιατική καταστροφή και συναισθανόμαστε τον βαθύτατο πόνο των ανθρώπων αυτών. Συνιστούμε την ανάγνωση του βιβλίου αυτού.

Θάνος Τ. –Ουρανία Π.

1922-2022: Ξεριζωμός και προσφυγιά. Διηγήματα Λογοτεχνικού Διαγωνισμού

Βιβλιοπαρουσίαση - κριτική:

«Το βιβλίο περιλαμβάνει έντεκα διηγήματα που βραβεύτηκαν στον διαγωνισμό του PEN GREECE με θέμα «ξεριζωμος και προσφυγιά». Οι συγγραφείς με ρεαλιστικό και άλλοτε με υπερρεαλιστικό τρόπο μας οδηγούν τη σκέψη του αναγνώστη πέρα απ' το συλλογικό τραύμα του παρελθόντος σε γεγονότα που εξελίσσονται στις μέρες μας.

Δημήτρης Καλλέας, «Θάλαμοι απολύμανσης» (1^ο βραβείο διαγωνισμού)

Μαθητές απ' το μέλλον επισκέπτονται το «εργαστήρι χωροχρονικών ανασκαφών» του τμήματος ελληνικής ιστορίας του Πανεπιστημίου. Εκεί μια αρχαιολόγος μεταφέρεται χωροχρονικά στη Σμύρνη του 1922. Οι μαθητές με αγωνία περιμένουν την επιστροφή της στο παρόν για να τους διηγηθεί τι ανακάλυψε. Όταν, όμως, επιστρέφει οι μαθητές σοκάρονται. Η αρχαιολόγος επιστρέφει σε κακή κατάσταση τραυματισμένη, με σκισμένα ρούχα ανήμπορη να μιλήσει εξαιτίας αυτών που έχει αντικρίσει. Όταν το τσιπάκι που είχε ενσωματωμένο πάνω της αποκαλύπτει με λεπτομέρειες την τραγωδία που βίωσε, η δασκάλα εσπευσμένα απομακρύνει τους μαθητές.

Συστήνω ανεπιφύλακτα την ανάγνωση του βιβλίου καθώς οι συγγραφείς με ευφάνταστο τρόπο θίγουν οδυνηρές καταστάσεις τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος.»

Ελισάβετ Σ.

Στρατής Δούκας, Ιστορία ενός αιχμαλώτου

Βιβλιοπαρουσίαση:

«Την ιστορία πληροφορείται ο συγγραφέας απ' τον αληθινό πρωταγωνιστή, Νικόλα Κοζάκογλου. Συγκεκριμένα το έργο αναφέρεται στην αιχμαλωσία ενός Έλληνα στρατιώτη (του Νικόλα Κοζάκογλου) κατά τη διάρκεια της μικρασιατικής καταστροφής. Ο Έλληνας μεταφέρεται στο εσωτερικό της Τουρκίας στα τάγματα εργασίας. Με τρόπο παραστατικό περιγράφονται τα δεινά που υπέστη, η σωματική και η ψυχική του εξουθένωση. Ωστόσο, η θέληση για επιβίωση τον ωθεί να υποδυθεί τον Τούρκο, να εργαστεί για μεγάλο χρονικό διάστημα στο υποστατικό της Μ. Ασίας και έτσι να δραπετεύσει και να σωθεί».

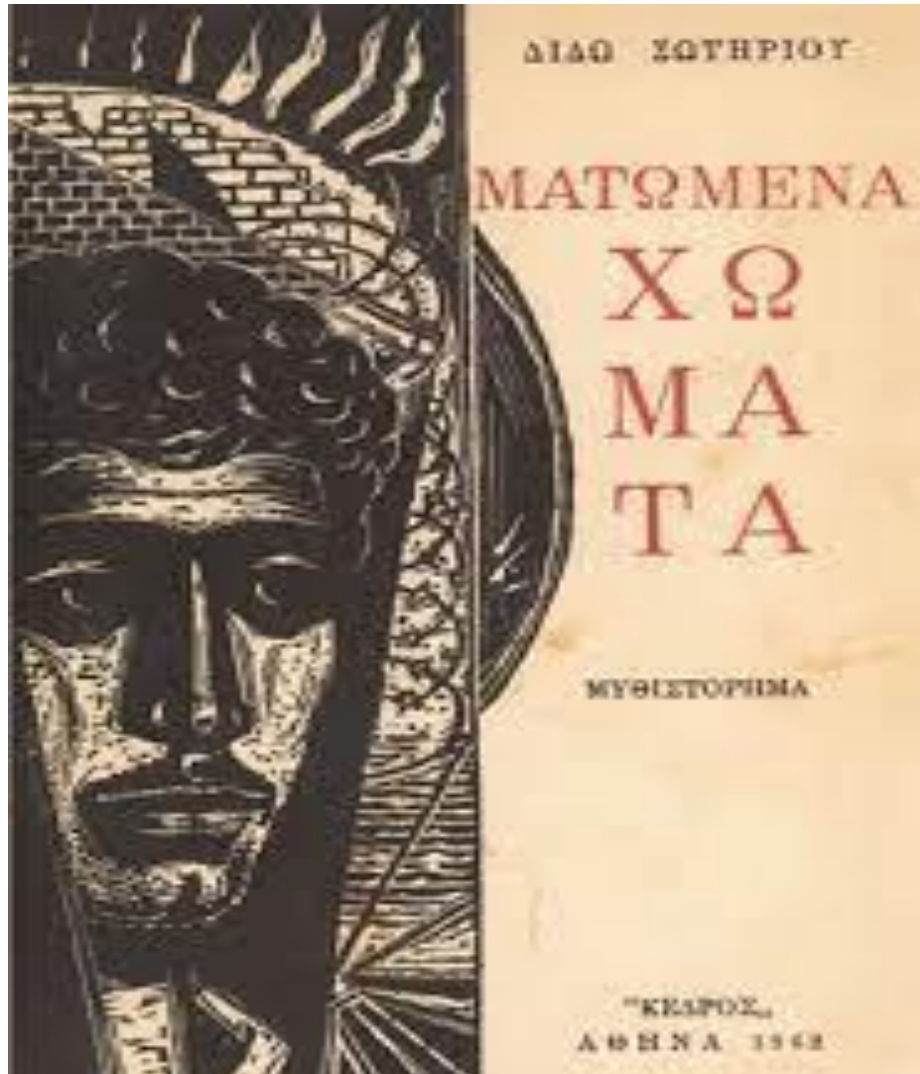
Βιβλιοκριτική:

«Το έργο είναι βαθιά αντιπολεμικό καθώς ο πόλεμος περιγράφεται όχι ως πεδίο για ηρωικά κατορθώματα, αλλά ως πεδίο ταπείνωσης και εξευτελισμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Το περιεχόμενο του έργου είναι εύληπτο καθώς κυριαρχεί ο μικροπερίοδος λόγος και τα διαλογικά μέρη.

Συνιστώ την ανάγνωση του συγκεκριμένου λογοτεχνικού έργου.»

Μαριάνθη Π.

Διδώ Σωτηρίου, Ματωμένα χώματα

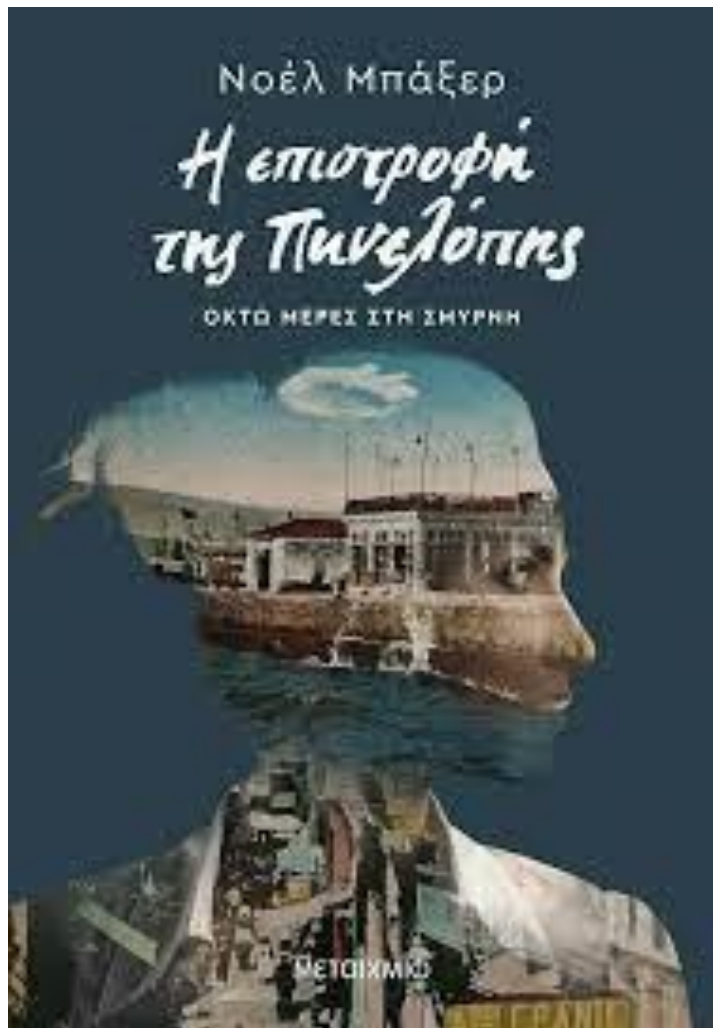
Βιβλιοπαρουσίαση - κριτική:

«Ο Μανώλης Αξιώτης είναι ένας αγρότης που ζει φτωχικά με την οικογένειά του στο Κιρκιντζέ της Μ. Ασίας. Ο ίδιος αναγκάζεται να εργαστεί στο Αμελέ Ταμπουρού, στα τάγματα εργασίας της Άγκυρας 1915, ενώ το 1922 μάχεται στο Αφιόν Καραχισάρ στο πλευρό των Ελλήνων, ονειρευόμενος μιαλεύθερη πατρίδα. Ο Μανώλης Αξιώτης έζησε την αιχμαλωσία, γνώρισε κακουχίες και την προσφυγιά για να αναλογιστεί «θηρίο είναι ο άνθρωπος»

Βιβλιοκριτική: «Ο λόγος του βιβλίου κυριαρχείται από λυρισμό, τραγικότητα και έντονες περιγραφές. Η μεγαλύτερη αρετή του βιβλίου είναι ότι πείθει για το δράμα και των δύο λαών τόσο των Ελλήνων όσο και των Τούρκων, γι' αυτό το λόγο θα χαρακτηριζόταν ως έντονα αντιπολεμικό καθώς σκιαγραφείται η συμπεριφορά και η σκληρότητα που επιδεικνύει ο άνθρωπος, ανεξάρτητα απ'την εθνικότητα του, όταν βρίσκεται σε θέση ισχύος, αλλά και ο εξευτελισμός που υφίσταται στη διάρκεια του πολέμου, όταν βρίσκεται στην πλευρά του αδύναμου. Το βιβλίο με καθήλωσε πραγματικά. Το προτείνω ανεπιφύλακτα».

Αγγελική Λ.

Νοέλ Μπάξερ, Η επιστροφή της Πηνελόπης

«Βιβλιοπαρουσίαση -κριτική:

Η Πένη (Πενέλοπε) Σάρεϊ, Ελληνοβρετανίδα που ζει στην Αθήνα, ταξιδεύει στη Σμύρνη, τον τόπο καταγωγής της γιαγιάς της, έναν αιώνα μετά την Καταστροφή. Θα ταξιδέψει κουβαλώντας μαζί της διηγήσεις της γιαγιάς της απ' τα ειρηνικά χρόνια της ζωής της στη Μικρασία αλλά και απ'τα τρομακτικά γεγονότα του 1922. Εκεί θα αναζητήσει τα βήματα των προγόνων της, θα ακούσει διηγήσεις απ' το τρομακτικό 1922, ενώ παράλληλα θα μπορέσει να ερμηνεύσει συμπεριφορές και επιλογές.

Η επιστροφή της Πηνελόπης αποτελεί ένα μυθιστόρημα που μέσα απ' τις ανθρώπινες ιστορίες που αποκαλύπτονται με τις αναδρομικές αφηγήσεις δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη να ξαναζήσει τα τρομακτικά γεγονότα του 1922, να ταυτιστεί με τους ήρωες και να συναισθανθεί τον βαθύ πόνο που βίωσαν. Ενδιαφέρουσα η αναπαράσταση της Μικρασιατικής καταστροφής στην ξενόγλωσση λογοτεχνία».

Μαριάννα Τ.

Αντιπολεμική λογοτεχνία

Έριχ Μαρία Ρεμάρκ, Ουδέν νεώτερον από το δυτικόν μέτωπον

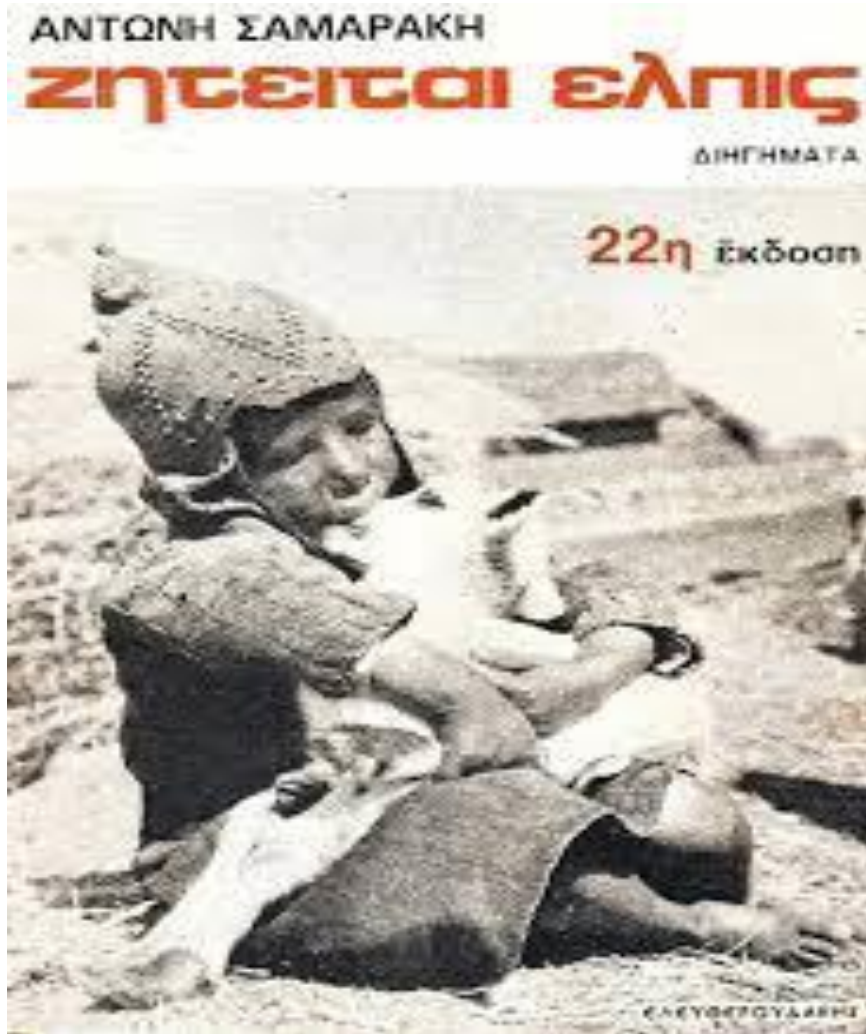
Βιβλιοπαρουσίαση - κριτική:

«Κατά τη διάρκεια του Α΄ παγκοσμίου πολέμου μια παρέα νεαρών Γερμανών που μόλις έχουν τελειώσει το σχολείο, επιστρατεύονται να πολεμήσουν στο δυτικό μέτωπο της Γερμανίας. Αν και αρχικά επιστρατεύονται με ενθουσιασμό, καθώς έχουν πειστεί ότι αποτελούν τη Σιδηρά Νεολαία της Γερμανίας, όταν ζήσουν την φρίκη του πολέμου και τη σκληρή πραγματικότητα των χαρακωμάτων, συνειδητοποιούν ότι τα όνειρα που είχαν για τη ζωή ματαιώνονται. Ο βασικός ήρωας Πάουλ Μπούμερ, ο πιο ρομαντικός και ευαίσθητος της παρέας, θα ζήσει την απώλεια των φίλων του, ενώ και ο ίδιος μια στιγμή ονειροπόλησης και ευαισθησίας στη διάρκεια του πολέμου θα την πληρώσει με την ίδια του τη ζωή. Τη μέρα που χάθηκε ο Τύπος της Γερμανίας θα μεταδώσει.... "ουδέν νεώτερον απ' το δυτικό μέτωπο.....»

Βιβλιοκριτική: το βιβλίο αποτελεί ένα αντιπολεμικό αριστούργημα. Ο λόγος του συγγραφέα απλός και περιγραφικός, ενώ το γεγονός ότι οι ήρωες είναι άτομα νεαρής ηλικίας, με έκανε να ταυτιστώ περισσότερο και να συναισθανθώ τη φρίκη του πολέμου που βίωσαν. Συνιστώ το βιβλίο ανεπιφύλακτα.

Μαρία Ν.

Αντώνης Σαμαράκης, Ζητείται ελπίς

Βιβλιοπαρουσίαση -κριτική: «Το ποτάμι» αποτελεί διήγημα της συλλογής Ζητείται Ελπίς. Δυο στρατιώτες αντιθέτων στρατοπέδων αντικρίζονται καθώς κολυμπούν στα νερά του ίδιου ποταμού παρά τις απαγορεύσεις των ανωτέρων τους. Βγαίνουν τρομαγμένοι στην όχθη για να πάρουν τα τουφέκια τους και να σκοτώσουν τον "εχθρό". Ο ήρωας δε θα πυροβολήσει, καθώς παρατηρεί τον Άλλο και συνειδητοποιεί ότι είναι ίδιος με εκείνον, γυμνός, άοπλος, απροστάτευτος. Δεν τράβηξε τη σκανδάλη. Οι σκέψεις του τον αποσβολώνουν....όμως ο Άλλος ήταν εκεί και θα τον προλάβει.....

Το διήγημα είναι συναρπαστικό καθώς καταφέρνει να μεταδώσει τη φρίκη του πολέμου μέσα από μια απλή, ανθρώπινη ιστορία. Ο φόβος, η ανασφάλεια σε συνδυασμό με το ένστικτο της επιβίωσης στη διάρκεια του πολέμου μετατρέπει τον άνθρωπο σε άτομο, σκληρό και αδίστακτο.

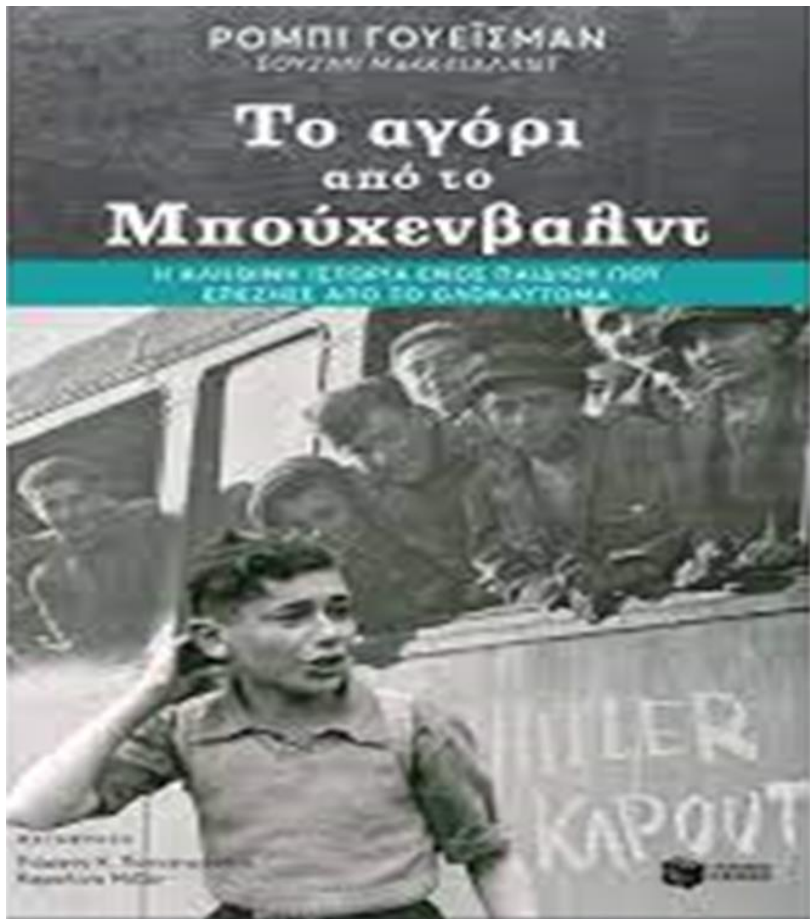
Βασιλική Π.

Ρόμπι Γουέισμαν, Το αγόρι από το Μπούχενβαλντ

Η αληθινή ιστορία ενός παιδιού - επιζώντα του Ολοκαυτώματος. Ο συγγραφέας και αφηγητής του βιβλίου, ο Πολωνός Ρόμπι Γουέισμαν, την 1η Σεπτεμβρίου 1939, όταν εισβάλλει ο Χίτλερ στην Πολωνία, είναι μόλις 8,5 ετών. Και δέκα, όταν το 1941 τους μεταφέρουν σε γκέτο.

Στις 11 Απριλίου του 1945, ο αμερικανικός στρατός απελευθέρωσε είκοσι χιλιάδες, ανάμεσά τους και χίλια παιδιά, από το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Μπούχενβαλντ. Ένα από τα χίλια αγόρια του Μπούχενβαλντ ήταν ο δεκατετράχρονος πλέον Βάισμαν που επέζησε δουλεύοντας σαν εργάτης-σκλάβος στο εργοστάσιο πυρομαχικών της περιοχής.

Κανείς δεν πίστευε ότι αυτά τα γεμάτα θυμό και επιθετικότητα παιδιά θα αποκτούσαν ποτέ μια φυσιολογική ζωή. 427 αγόρια, ανάμεσά τους και ο Ρόμεκ μεταφέρθηκαν με τρένο σε ένα ίδρυμα επανένταξης στο Εκουί της Γαλλίας, φορώντας μάλιστα στολές της ναζιστικής νεολαίας, με σκοπό να αφήσουν πίσω τους τις φριχτές εμπειρίες τους. Στην αρχή, η επιλογή ήταν ότι δεν έπρεπε να μιλήσουν για όσα συνέβησαν, αλλά τελικά επικράτησε η λύση της επεξεργασίας της θλίψης και του τραύματός τους.

Η ιστορία των αγοριών του Μπούχενβαλντ είναι καθηλωτική και αποκαλύπτει με από τη μία την ασύλληπτη βαρβαρότητα των ναζί, από την άλλη την ομορφιά της ζωής, της αγάπης και της θέλησης για ζωή, κόντρα σε όλα τα προγνωστικά και τα προσδοκώμενα.

Ανδριάνα Ν.

Το πρόγραμμά μας υποστηρίχτηκε
από εκπαιδευτικές επισκέψεις...

Επίσκεψη στη Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά

Οι μαθητές και οι μαθήτριες που συμμετείχαν στη Λέσχη Φιλαναγνωσίας επισκέφτηκαν στις 10 Φεβρουαρίου την έκθεση «Πειραιάς, 1922: τεκμήρια και προσφυγιά» στη Δημοτική Πινακοθήκη Πειραιά.»

Εκεί οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να δουν και να μελετήσουν σπάνιο αρχαικό υλικό, φωτογραφίες, χάρτες, καθώς και μαρτυρίες προσφύγων που περιλαμβάνονταν στην έκθεση, αφιερωμένη στην επέτειο των 100 χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Μέσα από το σπάνιο υλικό της έκθεσης οι μαθητές κι οι μαθήτριες συνειδητοποίησαν το ρόλο που διαδραμάτισε ο Πειραιάς στο θέμα της προσφυγιάς και ότι ο Πειραιάς, εκτός από το πρώτο λιμάνι στο οποίο έφτασε ένας μεγάλος αριθμός Μικρασιατών προσφύγων, αποτέλεσε για πολλούς τον τελικό τους προορισμό.

Για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων οι φωτογραφίες των μαθητών και μαθητριών σκιάστηκαν.

Μπενάκειος Βιβλιοθήκη

Στις 2 Νοεμβρίου 2022, στο πλαίσιο του πολιτιστικού προγράμματος «Λέσχη Φιλαναγνωσίας και Δημιουργικής Γραφής» οι μαθητές και οι μαθήτριες ξεναγήθηκαν στην Μπενάκειο Βιβλιοθήκη (τμήμα αυτής αποτελεί δωρεά του Εμμανουήλ Μπενάκη προς τη Βουλή των Ελλήνων).

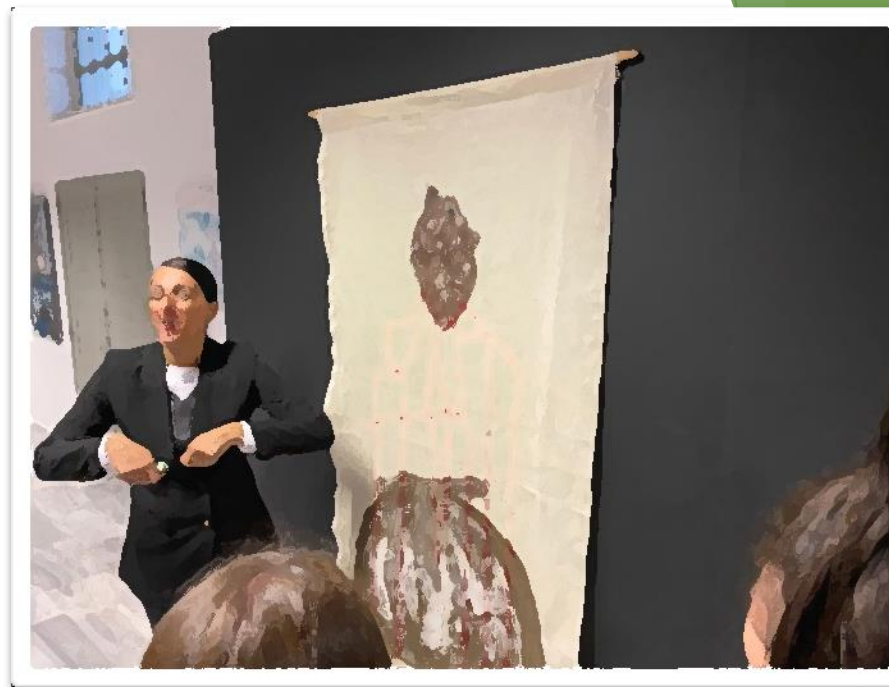
Μπενάκειος Βιβλιοθήκη

Σε αυτήν στεγάζεται η βιβλιοθήκη Ψυχάρη, που περιλαμβάνει βιβλία που αφορούν στις επιστήμες των μαθηματικών, της φυσικής, της ανθρωπολογίας, της φιλοσοφίας, της θεολογίας, της ιατρικής, την ελληνική και ξένη λογοτεχνία και τις καλές τέχνες. Στην Μπενάκειο Βιβλιοθήκη στεγάζονται και οι προσωπικές βιβλιοθήκες πολιτικών, όπως των Αντ. Ζυγομαλά, Ι. Μεταξά, Αλ. Καφαντάρη, Π. Τσαλδάρη κ.ά.

Μπενάκειος Βιβλιοθήκη

Παράλληλα, στο πλαίσιο της συμπλήρωσης των εκατό χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή, οι μαθητές και οι μαθήτριες περιηγήθηκαν στην έκθεση «Πρόσφυγες:1922+επιβίωση-ενσωμάτωση» και «συνάντησαν» τα έργα προσφύγων καλλιτεχνών, δεύτερης και τρίτης γενιάς.

Συνάντηση με συγγραφείς - Η πρόκληση της δημιουργικής γραφής

Στο Βιβλιοκαφέ «Ένανστρο» η ομάδα μας συνάντησε τους συγγραφείς Χρήστο Χ. και Τάκη Κ. με τους οποίους μιλήσαμε για τη λογοτεχνία, τη συγγραφή, την ανάγκη καλλιτεχνικής έκφρασης, τη λογοτεχνική αναπαράσταση της σύγχρονης πραγματικότητας στην ελληνική και ξενόγλωσση λογοτεχνία.

Καθώς ο συγγραφέας Χρήστος Χ. διδάσκει δημιουργική γραφή και οργανώνει σχετικά σεμινάρια, αφού παρουσίασε στους μαθητές και τις μαθήτριες τη μεθοδολογία και τους στόχους της δημιουργικής γραφής, πρότεινε και ενθάρρυνε τους μαθητές και τις μαθήτριες να υλοποιήσουν σχετικές ασκήσεις.

